

Budapest fürdőváros

A Prágai Magyar Hírlap részére írta

Liber Endre

Budapest székesőváros alpolgármestere

II.

Buda visszafoglalása után a fürdőkultúra nagyon visszaesett. A mai Szent Gellért-fürdőt, illetőleg régi nevén Sárosfürdőt, egy esztendővel Buda visszafoglalása után, tehát 1687-ben I. Lipót király odaajándékozta házi orvosának, aki ott fürdőtelepet emelt és elnevezte: Szűzek fürdőjének. De 20 évvel később Buda városa megvásárolta a fürdőt, majd 90 év múlva, 1809-ben újra magánkézbe jutott. Egy 1821-ben készült leírás nagyon elhanyagoltnak és gondozatlannak írja le Sárosfürdőt.

A törökök által épített Rudasfürdőt Buda városa 1703-ban szerezte meg és elnevezte Polgári fürdőnek. A nép azonban továbbra is Rudasfürdő néven ismerte. Ez az elnevezés állítólag onnan származik, hogy a Buda és Pest között közlekedő kompnak a kormányrudja a fürdő felé mutatott. Nem tartom azonban lehetetlennek, hogy inkább a török elnevezést fordította le a nép, hiszen a török Jesil Derikli ilidze név, mint említettem, zöldoszlopos fürdőt jelent, az oszlop fogalma pedig könnyen felcserélődik a rud fogalmával. A Rudasfürdő egyébként igen sokáig jóval különb volt a Sárosfürdőnél.

Az elmúlt század elején a fürdők egyáltalában nem voltak különösképpen barátságos helyek, mert az akkori leírások sokat panaszkodnak arról, hogy a fürdős emberek piócázással és érvágással állandóan bevésztek a fürdő padlóját. A Rudasfürdőben azonban Buda város 1831-ben vendégfogadót, éttermet és biliárdszobát is építtetett és a későbbi leírások már barátságosabb képet adnak az itteri fürdőletről.

A mai Szent Imre-fürdőről, vagyis a régi Rácfürdőről Keiser hagyott hátra leírást 1723-ból. Ez a fürdő kerek és boltíves építmény volt és nagy medencéjében a férfiak és nők nyilvánosan együtt fürödtek, de volt számukra elkülönített fürdő is.

A Császárfürdő Budavár visszavétele után nagyon megrongált állapotban maradt vissza, ellentétben a most említett többi fürdővel. I. Lipót király a Császárfürdőt 1702-ben Eksker Jánosnak adományozta, 100 év múlva pedig Marcibányi István kapta meg, aki azt az irgalmasok szerzetesrendjének adományozta és jótékony alapítványával lehetővé tette a fürdőépület felépítését is.

A Császárfürdő a XIX. század első felében nemcsak mint gyógyfürdő, hanem mint híres szórakozóhely is népszerű volt, sőt azt a felírást viselte: „Császárfürdői kéjhely”. Mellette a Lukácsfürdő egészen 1884-ig teljesen el volt hanyagolva. Ebben az esztendőben azonban ezt a fürdőt a kincstár eladta Palotay Fülöpnek és ekkor vette kezdetét a Lukácsfürdő mai modernebb korszaka. A Szent Margit-szigeti fürdő tulajdonképpen csak 1867 óta kapott nagyobb jelentőséget, amikor a sziget nyugati oldalán bővizű kénforrást nyitott meg Zsigmond Vilmos. Az itt elért siker alapján kapta meg Zsigmond 1868-ban Pest város megbízását a városligeti artézi kut furására.

Nem hagyhatom említés nélkül a XIX. század pesti fürdőit sem. Ismeretesebbek voltak: A Diana-fürdő, az Orczy-házban lévő Zsidó-fürdő, a Gamperléle Vasfürdő, a Rumbach-fürdő, amely után a Rombach-uccát nevezték el, a Gschwindt-fürdő az Üllői-uton, a Király-uccai természetes vasfürdő, továbbá a Szarka-uccai és a Városerdő végén lévő ugynevezett orosz gőzfürdő.

*

A történeti visszapillantás azért volt fontos, hogy lássuk, milyen régi tradíciók fűződnek a budai források gyógyító vizeihez és így az a megállapítás, hogy Budapest a fürdők városa, nem mesterséges, nem erőltetett, hanem a való tényekkel teljesen megokolt. Az egykori ha-

anyagi feltételei biztosítva vannak.

Csupán négy paulinus atya jön Lengyelországból, a perjel és három áldozópap, de nyomban felállítják a noviciátust, hogy magyar pálosokat neveljenek. Az első noviciusok felszentelt világi papok lesznek.

Husz noviciust vesznek fel,

akik a próbaévek letelte után leteszik az ünneplés fogadalmát. Így fog benépesülni a budai kolostor, az a rendház, amelyből a magyar alapítású rend újból gyökeret akar verni a magyar földön.

gyomány csodás hatású fürdőkről beszél, mert a huzamosabb fürdőhasználat után a középkor két rettenetes betegségében szenvedők: a leprások és vérbajosok meggyógyultak, valamint azok is, akik más bőrbetegségben szenvedtek és különösen jót tettek ezek a fürdők a reumában és sorvadásban szenvedőknek. Ma már tudjuk, hogy a budai fürdők vizei különböző hőmérsékletű és hatású sóoldatok. E gyógyvizekben aránylag sok mész, magnézium, kénhidrogén, rádiumemanáció, színradium és thorium van, ami a már említett bőrbetegségek mellett jó hatással van a reumatikus és egyéb megbetegedések esetén is, mert például a reumahajlamosoknál az izmokat, idegeket és ízületeket előnyösen befolyásolja. Mint ivóvizek pedig igen alkalmasak ivókurára a légutak, a gyomor- és bélrendszer, az epeutak megbetegedéseiről, vagy más hurutos betegségeknél, mert csökkentik a váladékmennyiséget és elősegítik a gyulladásos folyamat visszafejlesztését, sőt alkalmasak a szervezetben előálló mészvesztés pótlására is.

Egyik legbővebb vizű fürdője Budapestnek a Szent Gellért-gyógyfürdő, amelynek forrásai naponta 2 és fél millió liter, átlag 47 fok meleg rádióaktív hévvizet szolgáltatnak. Az orvosi gyógyjavaslatok szerint a Szent Gellért-fürdő kurái alkalmasak ízületi bántalmak, izomreuma, idegzsábák, köszvény, epe, női bajok kezelésére, valamint neuraszténia, szivbajok, kimerülés, hörghurut, asztma gyógyítására. A Széchenyi-gyógyfürdő, amely bővizű artézi kútból meríti vizszükségletét, ugyanezekre a bajokra alkalmas. Vízében több a kén-tartalom, mint a Szent Gellért-fürdő vizeiben. A Rudasfürdő régi forrásain kívül, a legujabban végzett furások, több különböző összetételű ásványvizzel gazdagították a budai gyógyvizek számát. Mind a három új forrás vízében találunk thoriumot és rádiumot, illetve rádiumemanációt. A rádiumemanáció tudvalevőleg az egész szervezet fel-frissítését eredményezi, éppen ezért neveztük el az egyik új nagy rádiumtartalmú forrást Juventus-forrásnak. A másik, az Attila-forrás, nagyobb kénhidrogén tartalma következtében kiválóan alkalmas a gyomorbetegségek gyógyítására. Ugyancsak nagy rádiumtartalma van a Szent Imre-fürdő vizének. A Szent Gellért-fürdő, az egykori Sárosfürdő rádióaktív iszapkezelésre is nyújt lehetőséget, de különösen értékes gyógyító hatása van még a Szent Lukács-fürdő iszaptavának, amely a tóban fakadó 39–40 fokos hőmérsékletű kénforrások következtében állandóan meleg.

A Császárfürdő 9 forrása naponta több, mint 12 millió liter különböző foku gyógyvizet szolgáltat és szintén van nagy gyógyhatású iszapfürdője. Ugyancsak rendkívüli értékű a Szent Margit-szigeti gyógyfürdő, amelynek kén-hevvíze 43 fok meleg. A kelenföldi síkságon van az Erzsébet Királyné Sósfürdő, amely az egyetlen olyan fürdőhely, ahol a keserűvizet nemcsak belsőleg ivókurára, hanem fürdésre, vagyis külsőleg használják és az orvosi tapasztalatok szerint különösen jó hatása van a női betegségek gyógyításánál. A budai keserűvizek különben ivás céljára palackokban elterjedtek az egész világon, azonban, sajnos, mégis kevesen tudják, hogy azok kifejlesztése szintén hozzátartozik Budapest fürdőváros programjához.

Bizonyos, hogy Budapest csak akkor lehet igazán fürdőváros, ha minden tényező céltudatosan veszi ki a maga részét a fejlesztés és a propaganda hatalmas munkájából.

Európa világhírű fürdőhelyei közül egyik sem nyújt olyan gazdag lehetőségeket sem gyógytényezők, sem szórakozás tekintetében, mint Budapest.

Átgondolt program és tervszerűség kell ahhoz, hogy Magyarország megvalósíthassa mindazt, amit más állam talán már régen megvalósított volna Budapesten. Bizonyos az is, hogy a mai nehéz pénzügyi viszonyok akadályát jelentik minden nagyszabású terv keresztültételének, de erősen hiszem, hogy még ezeket az akadályokat is sikerülni fog előbb-utóbb legyőzni.

Mindezekből láthatjuk, hogy Budapestnek páratlanul gazdag és különböző gyógyhatású gyógyfürdői vannak, amellyel éghajlati viszo-

Klára pensio O-Tátrafüred.

Legkedveltebb családi pensio.

Kitűnő konyha. Mersékelt árak.

Bővebb felvilágosítást ad:

KLÁRA PENSIO, STARÝ SMOKOVEC.

nyai azt is lehetővé teszik, hogy az évek minden szakában kellemesen érezzék magukat itt a fürdővendégek, mert hiszen akármilyen komoly, vagy vidám szórakozásra vágnak, akár a turisztika, akár valamilyen más sport területre írárt érdeklődnek, Budapesten mindazt megtalálhatják és legkülönbözőbb kulturális igényeik kielégítésére is bőven van alkalom.

Hála Istennek, Budapest idegenforgalma az utóbbi időkben olyan mértékben növekedett, hogy a külföldiek utazásai között ma már Budapest és Magyarország mind jelentősebb szerephez jut. Ha sikerülni fog a közeljövőben biztosítani a fürdőváros egységes, átfogó programjának a megvalósítását és sikerül a szükséges tőkét is biztosítani a budapesti fürdők megfelelő fejlesztésére, akkor teljesen ki fog alakulni Budapest fürdőváros képe és megvalósul az a nagyszerű gondolat, amely egyszermind Magyarország fővárosának további fejlődését és jövődő nagyságát jelenti.